

**Disputationvm De Censuris In Communi,
Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

6 Quæ liceat subiectis domino temporali cum illo excommunicato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

ita etiam in tali excommunicatione tota doctrina A
superius data procedit.

SECTIO VI.

*Utrum Temporalis iurisdictioni hominis excommu-
nicati subiecti, possint cum illo licite
communicare.*

MACTENVS diximus de iis personis, quæ formaliter in iure excipiuntur, superest, ut de quibusdam aliis dicamus, quæ ob parem rationem videntur ad prædictas posse reduci, & sub verbo, *Humile*, comprehendere. Primo ergo dubitari potest de subditis temporaliter an possint cum suis dominis communicare, & domini cum illis. Ex dictis enim videtur sequi, posse id licite facere: quia nulla est minor ratio de his subditis, quam de famulis vel colonis, nam eadem obligatio iustitiæ tenetur tributa, vel alia obsequia suis dominis soluere. In contrarium vero est, quia in cap. *Nos sancto- rum*, 15. quest. 6. ait Gregorius hos subditos esse absolutos à fidelitate, & debito, etiam iuramento firmato, obsequendi dominis excommunicatis, propter eorum excommunicationem. Et in cap. *Iuratos*, ead. caus. & q. dicitur, iuratos milites prohibendos esse ne duci seruiant, quandiu excommunicatus est. Propter hæc aliqui simpliciter affirmant hos subditos non teneri, & consequenter non posse licite huiusmodi dominis excommunicatis communicare. Et ratio à priori est, quia iura à quibus potissimum omnes hi effectus pendunt, diuersimode de iis subditis, quam de seruis domesticis, seu familiaribus disponunt. Ratio autem, seu congruentia horum iurium reddi potest, vel quia communicatio cum seruis est magis necessaria ad vitam humanam, vel certe quia crimina propter quæ hi domini temporales, qui solent esse magnates & principes excommunicantur, non sunt nisi valde atrocia, & graua, & ideo maiori rigore puniuntur.

Quam sententiam simpliciter existimo veram, quantum ad eam communicationem ciuilem, & politicam, de qua nunc agimus, & quantum ad concessionem libere illa vtendi factum in c. *Quoniam multos*, quia reuera nec de his personis ibi fit mentio, neque in eis est eadem ratio: vel causa necessitatis. Nihilominus tamen potest manere questio de speciali communicatione necessaria ad recognitionem subiectionis ex parte vnius extremi, & domini ex parte alterius. Et de hac dicendum videtur, non esse simpliciter, & omni ex parte prohibitam, licet quoad aliquid verita sit. Quod ita declaro, nam tria videntur esse, quæ ad hoc dominium & subiectionem pertinere possunt. Primum est forensis iurisdicção, & omnes actus qui ad illam pertinent: & quoad hoc cessare debet communicatio, quia etiam iurisdicção temporalis per excommunicationem suspenditur, maxime si denunciata sit: nam si non sit, id erit positum in voluntate subditorum, vel latius dicitur sectione sequente. Secundum est obligatio fidelitatis, obedientiæ, quæ interdum esse solet iuramento firmata, cuius vim etiam tollit excommunicatio, vt probant allata iura: probabile autem censo non habere hunc effectum vsque ad sententiam, saltem declaratoriam criminis, vt ex sequentibus patebit. Tertium est dominium regni, aut populi, & exhibitio tributorum, vel seruiciorum, quæ illi responderet. Et quoad hoc dico non cessare communicationem ex vi censuræ.

Quod vt declaratur, oportet aduertere excommunicationem non posse habere hunc effectum circa huiusmodi subditos nisi supposito prius alio, nimirum quod domini priuentur dominio, vel vsu

eius: quia manente dominio in sua vi, fieri non posset, quin inferiores obedire tenerentur, & consequenter communicare, saltem quantum necessarium esset ad suam obligationem implendam iuxta c. *Inter alia*, de Sentent. excommunicationis. Excommunicatio autem per se ac simpliciter lata non habet hunc effectum, quia sicut non priuat dominio aliarum rerum temporalium, neque vsu earum, ita nec priuat hoc dominio, quia non est de illo maior ratio, necius, in quo de excommunicatione hoc specialiter disponatur. Dico autem de excommunicatione, quia de nonnullis excommunicatis, vt de hæreticis, & similibus interdum hoc in iure disponitur, tamen ex hoc ipsa dispositione speciali intelligere possumus, excommunicationem secundum se non habere hunc effectum: nam, vbi ille efficiendus est, specialiter in lege, aut sententia exprimi necesse est. Ac propterea quando talis effectus adiungitur, non appello illum effectum ipsius excommunicationis, sed specialem penam simul cum excommunicatione impositam: sicut cum hæreticus excommunicatur, & priuatur dominio rerum suarum, non est hæc priuatio effectus excommunicationis, sed quædam pena simul cum illo coniuncta. Vnde infero, prædictos subditos non priuari omni communicatione cum suis dominis, nisi quando iure aliquo cautum est, vt tales personæ propter talia crimina non solum excommunicentur, sed etiam suis dominis, seu principibus temporalibus priuentur. Neque contra hoc obstat dictum capit. *Nos sanctorum*, nam præter aliam expositionem, quam infra trademus, ibi non est sermo de priuatione domini, sed de absolutione à iuramento fidelitatis eis præstito: quæ longe diuersa est: & non simpliciter conceditur, vt perpetuo duret, sicut est ablatio domini, postquam semel sit, sed solum est ad tempus, pro quo aliquis perniciter in excommunicatione permanet, vt constat ex capit. *Vltimo* de Pœnis: ex quo textu vtrumque colligitur, vt ibi notat Abbas. Vt ergo excommunicatus princeps dominio, & omni iure in subditos priuetur, necesse est, vt speciali pena & sententia declaretur, aut imponatur.

Est autem vltius aduertendum, duobus modis posse huiusmodi penam iure ferri. Primo, vt à iudice imponendam: secundo, vt ipso facto ex vi iuris contrahendam. Quando priori modo fit, manifestum est non sufficere delictum publice commissum esse, & ratione illius excommunicationis esse contractam, vt possint subditi tributa, vel alia obsequia debita huiusmodi dominis excommunicatis denegare: quia donec talis pena per sententiam iudicis eis imponatur, illam de facto non incurrerunt: ergo non sunt priuati iure suo: ergo nec possunt à subditis propria auctoritate illo priuari. In quo est differentia inter dominium, quod respicit communem & politicum vsu rerum, vel personarum, & iurisdictionem, quæ versatur circa actus forenses, vt sunt iudicare, dispensare, leges ferre, nam hæc licet non statim prorsus auferatur, quasi in habitu, suspenditur tamen quantum ad vsu, seu tollitur quantum ad actum, etiam in iurisdictione temporali, vt ostendemus sectione sequenti. At vero dominium nec quoad vsu ipso facto suspenditur per excommunicationem. Et ideo, si lex etiam specialis talem penam non imponit vt ipso facto incurrendam, donec à iudice imponatur, nemo potest ratione illius excommunicatum priuare iure suo.

Quando autem lex ipso facto imponit talem penam, videri posset, statim ac de delicto constat debere huiusmodi subditos negare omnem subiectionem, & consequenter communicationem his dominis: quia iam illi domini non sunt, cum ipso inire fuerint priuati: ergo neque alij sunt subditi: ergo nullus

nicationis
non priuat
suo domini
in subditos

Quid si pœ-
na pœnitenti-
æ dominis
in iure im-
ponatur, vt ab
homine in-
fligenda.

Quid si hæc
pena im-
ponatur vt ip-
so iure incur-
renda.

go nullus eis superest licita communicationis titulus. Nihilominus dicendum est, etiam tunc requiri sententiam iudicis declaratoriam criminis specialiter laram in talem personam, vt subditi teneantur illi denegare obsequium alias debitum, & omnem communicationem. Probat ex capitul. *Cum secundum leges*, de Hæretic. in sexto, vbi declaratur, quamuis hæreticorum bona sint ipso iure confiscata, confiscationis tamen executionem non debere fieri donec sententia sit super tali crimine promulgata: ergo eadem ratione non tenentur subditi alicuius principis ante declaratoriam sententiam priuare principem suo iure, negando illi vectigalia, & alia quæ pertinet ad dominium eius. Quamquam oppositum teneat Felinus in capit. *Rudolphus*, de Rescriptis, & alij ex Canonistis in capit. *Cum non ab homine*, de iudiciis. Veruntamen non video quia sufficienti ratione illa obligatio suaderi possit etiam ante Extrauagantem, *Ad euitanda*, post illam enim certissimum est non teneri, cum vitare quenquam non teneantur ante sententiam declaratoriam. Sed neque ante tenebantur, quia nemo tenetur exequi poenam à lege statutam in alium, do nec iudicis auctoritate compellatur, quando poena temporalis est, seu in expoliatione bonorum alterius consistit, vt citatum est ex dicto capitul. *Cum secundum leges*. Quod quidem si efficax est, vt reuera esse videtur, non solum probat non teneri subditos, sed etiam eis non licere negare huiusmodi dominis vectigalia, & se omnino eximere à dominio, & obsequio principibus debito per se loquendo & ex vi censuræ. Probat, quia, si non tenentur, ideo est, quia illi principes, licet sint priuari dominio directo, non tamen dominio vtili, seu iure vtendi rebus suis: iuxta dictum capitul. *Cum secundum leges*. Sed hinc etiam concluditur eos non possit licite id facere, quia nemo potest auctoritate priuata spoliare alterum vñ rerum suarum, quando auctoritate legis non est priuatus iure vtendi.

Et declaratur ac confirmatur primo, nam, si priuata persona in hæresim labatur, princeps secularis non potest licite priuare illum possessione, & vñ rerum suarum, donec per sententiam declaratur, vt colligitur ex illo verbo capitul. *Cum secundum leges fieri non debet*: ergo pari ratione non possunt subditi priuare principem hæreticum vñ & possessione sui Regni ante sententiam declaratoriam, idemque est in omnibus criminibus. Pater consequentia, tum quia æquitas postulat vt ex vtraque parte seruetur eadem proportio, tum etiam quia minorem potestatem habet subditus in principem, quam princeps in subditum. Et ideo fortasse in dicto capit. *Cum secundum leges*, specialiter prohibetur principibus, & dominis temporalibus, ne hanc executionem faciant ante sententiam declaratoriam Ecclesiæ: non quia inferioribus personis id non sit prohibitum, sed quia per se notum erat inferioribus nullam esse potestatem ad eam executionem faciendam. Secundo confirmatur, quia, si princeps ante sententiam declaratoriam, non est priuatus iure suo quoad possessionem, & vñ: ergo nec subditi sunt absoluti à dominio vtili, vt sic dicam, neque ab obligatione, quæ ex illo nascitur, ergo non possunt iuste illis hæc denegare in iis quæ alias licita, & honesta sunt. Vnde consequenter sic vt cum eis communicare possint, & debeant iuxta citatum capit. *Inter alia*. Opinor tamen nullum speciale privilegium circa hoc eis esse concessum, vt libere & in omnibus ceteris humanis communicare possint: ideoque solum posse id facere in iis, quæ ad suum munus explendum necessaria sunt: quia nec in dicto capit. *Quoniam multos*, de illis sit expressa mentio, neque quoad illam generalem concessionem est eadem ratio de illis, tum propter supra dicta, tum etiam

quia non est inter has personas ille familiaris vsus vitæ, & cohabitationis, propter quem, & propter periculum quod ex illo oritur, illa generalis concessio facta est. Et hanc sententiam significat Syluest. verbo *Excommunicatio*, quinto, numer. 18. vbi alios refert.

Dixi autem, *per se loquendo*, & ex vi excommunicationis, quia ex aliis capitibus licet esse potest huiusmodi subditi obedientiam, fidelitatem, tributum, & omnia obsequia his principibus negare, vt si sint hæretici, vel schismatici, & rebelles Ecclesiæ, & subditi timeant, eorum principatu maximum periculum fidei & religionis sibi imminere: tunc enim iure defensionis possunt eos repellere, & obedientiam ac fidelitatem negare. Quod facere possent, etiam si non essent excommunicati, neque per Ecclesiam essent illis alia poena imposita, solum ob prædictum periculum Reipublicæ. Et tantum esse posset periculum, tamque moraliter certum, vt non solum liceret, sed etiam teneretur talis reipublica, si posset, tali principi resistere, & à se illum expellere. Item contingere potest, vt, quamuis princeps secularis huiusmodi sit, Ecclesiæ pastores non possint, vel non audeant sententiam declaratoriam contra illum proferre: & tunc censent aliqui licitum esse subditis ab eorum obedientia omnino recedere, ex quadam ratione habitatione, seu tacita Ecclesiæ consensione: quæ tunc vim quandam patitur, propter quam aperte non declarat voluntatem suam: ex facti tamen euidencia, & magnitudine periculi, & aliis circumstantiis satis præsumitur hoc esse conforme voluntati eius. Estque hoc satis probabile, quanquam moraliter non potest separari à primo, id est, à periculo communis damni: nam quando hoc non interuenit, sed solum personalis iniquitas ipsius principis, si Ecclesia illum sustinet, & non declarat, nulla est sufficiens ratio ad præsumendum, quod id faciat iniuria, vel quia non audeat, sed quia non vult tanta seueritate vti, donec illa remedia suauiora adhibeat: & ideo non est facile præsumendum, quod velit aut tacite concedat facultatem subditis recedendi omnino ab obedientia talis principis.

Item oportet aduertere, ante Concil. Constantinense huiusmodi principem excommunicatum publice, statim fuisse priuatum ipso facto vsu propriæ iurisdictionis, quamuis non esset priuatus regno, vel principatu, vt patet ex dicendis sequentibus, & ex hac parte videtur, potuisse subditos negare tali principi vectigalia, & alia tributa, quæ principatui ei datur propter administrandam iustitiam. Hoc tamen non omnino habet nunc locum, quia post Extrauagantem, *Ad euitanda*, vsus iurisdictionis non auferitur vsque ad sententiam declaratoriam, vt supra visum est: & ideo acta à tali excommunicato valent, quando denunciatus non est, quamuis talis iurdictio absolute nunc non sit efficax, & sufficiens per se ad compellendum, vel obligandum, vt in sequenti dubitatione magis explicabo. Solum excipitur casus in publico percussore clerici: qui nunc procedere posset, si contingeret principem esse huiusmodi, ita vt nulla tergiversatione posset celari.

Nihilominus tamen non videtur admittendam illam sententiam, vel nunc pro illo casu, vel antea pro quocunque principe publice excommunicato. Primo quidem, quia tributa non dantur quasi distributiones pendentes ab actuali vsu iurisdictionis, sed ratione tituli, & dominij & obligationis ad regendam, & defendendam Rempublicam, quæ non statim auferuntur propter excommunicationem. Deinde, quia licet talis princeps per se ipsum non possit exercere proprios actus iurisdictionis, qui sunt iudicare, conferre officia, vel similia, tamen officia ab eo antea collata non statim vacant, quando non

SECTIO VII.

Verum spirituali iurisdictioni alicuius excommunicati subiecti liceat cum illo communicare valeant.

E his, quæ de subditis temporalibus diximus, definiri facile potest simile dubium de subditis spiritualibus, vt sunt clerici respectu Episcopi, & omnes alij in causis spiritualibus, & regulares respectu sui prælati. Dubitari ergo potest, an hi possint, vel debeant suis superioribus excommunicatis communicare. Et ratio dubitandi est, quia eadē obligatio videtur esse in his subditis, quæ est in alijs. Nihilominus dicendum est hos subditos, per se loquendo non posse cum suis superioribus communicare, nec superiores excommunicati cum ipsis. Ratio specialis in his est, quia hæc communicatio pēdet ex subiectione: nam de hoc solum est questio, scilicet, an propter hunc titulum possint communicare. Rursus subiectio pēdet ex iurisdictione spirituali, nam hic non est aliud vinculum, neque alius dominij titulus. At vero hi prælati per excommunicationem priuantur omni vsu spiritualis iurisdictionis: ergo & subditi priuantur tunc omni vsu subiectionis proportionatæ: ergo priuantur omni communicatione, ad quam hoc titulo esse poterant obligati. Et de clericis respectu Episcopi omnes Doctores hoc admittunt, sumiturque ex capite ultimo de Excess. prælator. & ex capite. Miratus, 93. distinct. & capite. Sacerdos, 2. questio 7. Omnes vero excipiunt clericos familiares, & seruientes Episcopo. Sed illa proprie non est exceptio, si formaliter loquamur, quia illi non communicant titulo subiectionis Episcopalis, vt sic dicam, sed titulo famulatus, & qui ratione mercedis, seu stipendij sunt obligati. Vnde communicare possunt in his quæ domestica, & (vt sic dicam) familiaria sunt, non vero in Episcopalibus.

Conclusio.

De monachis vero respectu Abbatis excommunicati, est res magis controuersa inter Doctores: nam Paludanus, Richardus, & alij in quart. distinct. 18. negant posse communicare, sicut & nos diximus. Adrianus vero, Syluester, Soto, & alij affirmant, propter cohabitationem, & familiaritatem necessariam inter religiosos, & prælatum suum, quam vitare non possunt. Veruntamen, si inter personam, & officium, & titulos communicationis distinguamus, facile tollitur controuersia, nam monachi, quatenus subditi sunt, cum prælato, vt prælatus est, communicare non possunt, vt aperte probat ratio facta: quia nullum actum prælati ipse exercere potest: & ideo simpliciter loquendo de prælato, optime negatur illi communicatio. At vero cum persona prælati cohabitare sine dubio possunt alij religiosi, non vero aliter cum illo communicare, quam possent cum alio religioso eiusdem domus, si excommunicatus esset. Neque enim alter eorum cogendus est domum suam deserere, vt per se patet. Nec vero libere in omnibus communicare possunt, quia nullum ad hoc habent priuilegium, sed in his tantum, quæ morali modo, & iuxta communem vsu talis cohabitationis vitari non possunt. Neque inuenio quo titulo, vel quo priuilegio plus prælati excommunicato concedendum sit, quam alteri religioso excommunicato, cum hoc ipso quod excommunicatus est, iam non possit se gerere prælatum. Et confirmatur, nam si prælatus sit suspensus ab officio, pro tunc ita habetur ac alius priuatus religiosus: sed excommunicatio maior includit eminen- ter suspensionem ab officio: ergo ratione officij nulla communicatio tunc licita est cum prælato, solum posset excipi, si haberet aliquem, vel aliquos

An in mō. nactus va- spectu Ab- batis locum habeat com- munitio.

donon sunt puræ delegationes, sed ordinariæ, & ita per suos ministros posset iusticiam administrare. Non ergo possunt subditi quoad hæc statim aliquid innouare circa huiusmodi principem, propter excommunicationem etiam denunciata, donec vel ab Ecclesia expressa facultas illis detur, vel donec tanta fiat pertinacia, vt & fiat suspectus de hæresi, & consequenter etiam incipiat magnum aliquod periculum Reipublicæ imminere.

Cui sententiæ, vt à nobis exposita est, non parum fauet caput vltimum de Pœnis, quamuis in contrarium soleat citari: ibi enim cum Comes quidam publice excommunicatus fuisset, & per duos annos in excommunicatione permanisset, Pontifex eum iterum admonendum iubet, & si non paruerit, Vos (inquit) Ecclesias, in quibus aliquod ius habere dignoscitur, ab eius debito absoluentes, &c. non ergo erant iam absolutæ ex vi excommunicationis: & postea addit, etiam si fideles subditos eius denunciandos fuisse absolutos à iuramento, significans ante illam denunciationem non fuisse absolutos. Considero etiam in illo textu, huiusmodi absolutionem, ac priuationem esse pœnam distinctam ab excommunicatione, impositam propter contemptum ipsius excommunicationis, quod ibi etiam Abbas, & Hostiensis notant. Denique animaduerto, Pontificem ibi habuisse respectum ad illius Comitis nobilitatem, vt non statim illum seuerè puniendum duxerit, nisi prius iterum admoneretur, Volentes (dicit) nobilitati parcere Comitibus supra dicti. Ergo à fortiori supponit propter excommunicationem non statim esse factam copiam subditis denegandi iura suo principi. Et Abbas ibi cum alijs Doctoribus notat, ex illo textu colligi, iudicem Ecclesiasticum non debere etiam in hoc negotio eadem seueritatem vti cum omnibus, sed habiturum esse personarum delectum: quia ex opposito sequuntur scandala, & schismata, quibus obuiandum est. Cum ergo rudis populus hoc non possit discernere, multoque maius periculum sit scandali & schismatis, si statim ipso facto quantumvis publico, hoc committatur subditis ipsis, hæc, vt nulla ratione credi possit, excommunicationem per se & ipso facto effectum secum ferre.

Quapropter non censeo certum, quod idem Abbas ibi numero sexto asseruit, ex illo textu id colligens, subditos excommunicatorum, absque alia sententiâ, esse absolutos in obedientia domini excommunicati, nisi forte intelligat de sententiâ condemnatoria, nam probabile est declaratoriam sufficere: quod vero illa necessaria non sit, neque ex illo textu colligitur, nec probari potest propter dicta. Et eodem modo intelligendum censeo capitulum. Nos Sanctorum, decima quinta, questione sexta. Ante talem ergo sententiâ excommunicare poterunt modo superius declarato scilicet in necessarijs ad suum debitum soluendum, & non alias: post sententiâ vero nullo modo. Atque eadem proportionem loquendum est de dominis respectu subditorum, non enim possunt cum illis communicare, simpliciter loquendo: possunt tamen ea communicatio- ne vti, quæ ad suum munus in iis, quæ sibi licita sunt, exequendum, vel ad sua iura exigenda necessaria fuerit: post sententiâ vero declaratoriam nihil horum possunt, cum iam omni iure, seu vsu priuati sunt.